

İFTARIN VE ORUCUN SÜNNETLERİ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübareken fîh. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne Muhammedini'l-Mustafâ ve alâ âl'ihî ve sahbihi ecma'îne't-tayyibîne't-tâhirîn.

Emmâ ba'dü;

a. Hilalin Görülmesi ve Duası

Fekale Nebiyyün sallallahu aleyhi ve sellem.

اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ
وَالْإِسْلَامِ رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ هِلَالٌ رُشْدٍ وَخَيْرٍ

Allahümme ehillehû aleynâ bi'l-yumni ve'l-îmân. Vesselâmeti ve'l-islâm. Rabbî ve Rabbükallâhu. Hilalü rüşdin ve hayrin.

Revâihu Tirmizî kâle hadîsun hasen.

Talha b. Ubeydullah *radıyallahu anh'*den rivayet edilmiş ki, peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* efendimiz yeni bir hilali gördüğü zaman, şu duayı okurdu. Bu Talha b. Ubeydullah aşere-i mübeşşeredendir Talha, Zübeyir bu

camilere böyle isimleri yazılanlardan, aşere-i mübeşşereden, cennete hayatında müjdeleyen, mübarek büyüklerimizden birisidir. Allah şefaatine erdirdsin. Cennette buluştursun.

Peygamber efendimizin yeni bir hilali gördüğü zaman bu duayı okuduğunu söylüyor, rivayet ediyor. Biliyorsunuz hilal ayın incecik haline deniliyor, şöyle kıvrık haline deniliyor. Bu gökyüzünde takip edilirse ince hilal olur, sonra büyür dörtte bir yarım ay olur, sonra büyür dolunay olur, sonra küçülür yine yarım ay haline gelir, sonra küçülür yine küçülür hilal olur, sonra kaybolur. Kaybolduktan bir gün sonra tekrar görünür. İşte o kaybolduktan sonra görünmesine yeni hilal derler. *El hilalü cedîd veya nev hilal derler.* Dolunaydan sonra gittikçe küçüle küçüle ince hale gelmesine de köhne hilal. *El hilalü kadim* filan belki denir, arapça nasıl dendiğini bilmiyorum, iki oluyor.

Bir ilk büyümeye başladığı zamanki hilal, bir de küçüle küçüle geldiği hilal. İkisinin farkı şudur:

Yeni hilal akşamleyin güneş battıktan sonra güneşin olduğu yerden görülür, eski hilal da geceleyin görüle görüle, incele incele, sabah namazı vaktinde görülür, ondan sonra

görülmez olur farkı budur yani. Gece görülen sabah görülen hilal mühim değildir. Mühim olan güneş battıktan sonra akşamleyin ufka baktığınız zaman orada hilali görmek mühimdir. Çünkü o ilk görüldüğü zaman ertesi gün yeni bir ay başlıyor demektir. Hilal görüldü mü yeni bir ay başlıyor. Hilal göründü Ramazan başladı. Yeniden yine hilal görüldü mü, 29 30 gün sonra şevval başladı, yeniden bir daha görüldü mü yeni bir ay başladı. Böyle. Hilalin ilk görüldüğü yeni birinci ayın işareti olmuş oluyor. Yeni bir ayın başladığının işareti oluyor. Bu yeni bir zaman başlangıcı olduğu için peygamber efendimiz hilali gördüğü zaman dua ederdi. Bu hilalle başlayan yeni ayı bizim hakkımızda hayırlı eyle manasında dualar ederdi.

Burada rivayetlerden bir tanesi var, dermiş ki;

Allahümme ehillehû aleynâ bi'l-emni ve'l-îmân. Ya Rabbi! Bu hilali bize iman ile, emniyet ile geçireceğimiz bir ayın başlangıcı eyle. Yani bu ayın bizim için, emniyet içinde emniyet içinde geçmesi iman ile geçmesine bize yardım eyle. Bu ayımız böyle güvenirlilik içinde iman ile geçsin. *Ehillehû aleynâ bi'l-emni ve'l-îmân.*

Vesselâmeti ve'l-islâm. Selametle geçsin, selâmet ayı olsun. İslâm ayı olsun. Allaha tam teslim olduğumuz bir ay olsun.

Bir daha söyleyelim.

Allahümme ehillehû aleynâ bi'l-yumni ve'l-îmân. Vesselâmeti ve'l-islâm.

Dört şey istiyor. O ayın emniyetle geçmesini, imanla geçmesini, selâmetle geçmesini, İslâm'la geçmesini istiyor. O dilekleri var, onu gördüğü zaman.

Diyor ki;

Rabbî ve Rabbükallâhu. Hilale hitap ediyor. *Rabbî.* Benim rabbim de, *ve rabbüka* ve senin rabbinde Allah diyor. *Hilalü rüşdin ve hayrin.* Bu hayır ve olgunluk hilali olsun, yani rüşd olgunluk demek, reşit olmak, bir insan ergin hale gelmesi demek oluyor, olgunluk ayı olsun ve hayır ayı olsun, hilali olsun, olgunluk ve hayır hilali olsun bu gördüğümüz hilal diye. En sonunu böyle bitirmiş. Senin rabbin de benim rabbim de aynı Allah diyor. Öyle hitap ediyor yani hilale muhatap alıyor hitap ediyor. Bu duayı yazabilirsiniz. Yazamazsanız banttan şey yaparsınız. Yeni böyle hilali güneşin batığı zaman, akşamı, grubu seyrederken yeni bir hilali gördüğünüz zaman, yeni arabi ayın, bir kameri

ayın başladığını anlamış oluyorsunuz, böyle dua edeceksiniz.

b. Sahurun Önemi

Allahümme ehillehû aleynâ bi'l-yumni ve'l-îmân. Vesselâmeti ve'l-islâm. Rabbî ve Rabbükallâhu. Hilalü rüşdin ve hayrin.

Bu hadîsi Tirmizî rivayet eylemiş ve hadîsun hasen, hasen hadîs buyurmuş, kuvvetli, iyi hadîs demek.

An Enes radiyallahu anhu Kâle: Kâle Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*.

تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السُّحُورِ بَرَكَهً

Tesehharû, fe-inne fi's-sehûri beraketen.

Bunu daha önce duydunuz, söz arasında söyledim. Enes *radiyallahu anh*'den rivayet edilmiş.

Buyurmuş ki Enes, peygamber *sallallahu aleyhi vessellem* efendimiz şöyle buyurdu;

Tesehharû. Sahura kalkın, sahur ihmal etmeyin, uykum bölünüyor demeyin, yatayım tam uyuyayım da ondan sonra işe öyle gideyim demeyin, sahur kalkın. *Tesehharû*.

Fe-inne. Çünkü, *fi's-sehûri*, sahur kalkmakta sahur yemeğini yemekte bereket vardır.

Fi's-sehûri beraketen. Sahurda bereket vardır, sahurü küçümsemeyin, umursamazlık yapmayın, azıcık bir şey yemek bile olsa kalkıp birazcık su içip hurma yemek bile olsa sahurü yapın sünnet yerine gelmiş olsun.

Mesele bu akşam bizde hoşuma gitti burada su ile iftar ettik. Geçen günkü hadîs aklıma geldi. Dört şeyi yaparsa insan orucu tutmaya kuvvetli olur. İftarı suyla açmak, sahur yapmak, kaylule uykusu uyumak, öğleyin uzanmak, dükkanın arkasında bir yerde filan uymak, bir de koku, güzel koku koklamak di-yordu. Suyla açınca dedim ki elhamdûlillah, işte peygamber efendimizin sünnetini uygulamış olduk. Zevk veriyor yani, sünnete uymak insana tatlı oluyor.

تَسَحَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ
قُمْنَا إِلَى الصَّلَاةِ قِيلَ كَمْ كَانَ بَيْنَهُمَا قَالَ قَدْرُ
خَمْسِينَ آيَةً

An Zeyd b. Sâbit *radiyallahu anh. Kâle:*

Tesehharnâ me'a resûlillâhi sallallahu aleyhi ve selleme. Sümme kumnâ ile's-salâti. Kıyle kem kâne beynehümâ kâle hâmsûne âyeten.

Zeyd b. Sâbit *radıyallahu anh* ki, büyük âlim sahabeden idi, ciddi, bilgisi geniş, Kur'an'ı Kerîm'i çok iyi ezbere bilenlerden. Allah şefaatine erdirsin.

Diyor ki;

Tesehharnâ me'a resûlillâhi sallallahu aleyhi ve sellem. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* efendimizle bir keresinde sahuru beraber yaptık, sahur yaptık beraberce diyor.

Sümme kumnâ. Sonra kalktık.

İle's-salâh. Namaz kılmaya kalktık, sahur yaptık. Sonra namaz kılmaya kalktık. *Kıyle.* Kendisine soruldu, denildi ki;

Kem kâne beynehümâ. Bu sizin sahuru bitirmenizle namaz kılmanız arasında ne kadarlık bir zaman geçti, arası ne kadar oldu?

Ölçü ne?

Metre demedi, dakika demedi.

Ölçü ne dedi?

Hâmsûne âyeten. Elli âyet okuyacak kadar miktar dedi. Böyle âyetle. Mesela ölü defnedildiği zaman kabrimin başında elli âyet okuyacak kadar durun diyor mesela veyahut bir deve kesilip dağıtılacak kadar. Bunlar zamanı belirtmek için kullandıkları usuller yani.

Elli âyet ne kadar eder?

Tabi âyetlerin uzunluğu, kısalıkları çok farklı öyle âyetler var iki harf, ha mim bir âyet. Öyle âyetler var bir sayfa.

Müdayene âyeti, tedayün âyeti, Amener-rasulü'den bir sayfa önceki tam bir sayfa bir âyet. Yani bu elli âyet ne demek? Ortalama ölçekle 50 âyet demek. Kur'an-ı Kerîm'in sonunda ki surelerden elli ayet okuyacak olursan Tebâreke suresi 30 âyettir. Tebâreke suresinden fazla. Yasin'i hesap alacak olsan Yasin 86 âyettir. 50 den fazla. 50 âyetlik bir sure sonlarda kısa kısa olduğu için âyetler kısa bir şey 50 âyet tutabilir, ortaldan ve başlardan olursa biraz uzun olabilir, aşağı yukarı bir sayfada on âyet olsa, beş sayfa filan ediyor yani, o kadar. İza Vâkıa suresi kaç âyettir?

Fısılda da söyleyeyim. 83 âyet miydi ver bakayım şu Kur'an-ı Kerîm'i . Neyse sonra bakarız, şeyimizi tamamlayalım da, üç suremizi tamamlayalım.

كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤَذِّنَانِ بِلَالٌ
وَإِبْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ إِنَّ بِلَالَ يُؤَذِّنُ بَلِيلٍ فَكُلُّوا وَاشْرَبُوا حَتَّى
يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ قَالَ وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَهُمَا إِلَّا أَنْ
يُنْزَلَ هَذَا وَيَرْقَى هَذَا

An İbn Ömere radiyallahu anhuma *Kâle*:
Kâne li-resûlillâhi sallallahu aleyhi ve selleme
müezzinâni Bilâlün vebnü Ümmü Mektûm. Fe-
kâle resûlullahi sallallahu aleyhi ve selleme
inne Bilâlen yüezzinü bi-leylin fe-külû
ve'srebû hattâ yüezzine ibnü Ümmü Mektûm.
Kâle ve lem yekün beynehümâ illâ en yenzile
hâzâ ve yerka hâzâ.

İbn Ömer radiyallahu anh dan rivayet edil-
diğine göre, peygamber *sallallahualeyhi ve*
sellem efendimizin tanınmış iki tane müezzini
vardı. Birisi Bilâl-i Habeşî, ötekisi Abdullah b.
Ümmü Mektûm. İki gözü görmezdi ama ama
sesi müezzinlik yapmaya elverişli demek ki,
müezzinlik yapardı. Birisi sahur ezanı okurdu
sahura kalksınlar diye, birisi sabah ezanını
okurdu, öyle bölüşmüşler vazifeyi. Şimdi diyor

ki; Resûllullah *sallallahu aleyhi ve sellem* dedi ki cemaate;

İnne Bilâlen yüezzinü bi-leylin. Bilâl geceleyin ezan okur, okuyacak veya okuyor.

Fe-külû ve'srebû. Yiyin için, o zaman onun ezanını duyunca şey yapmayın. Sabah oldu sanmayın, sahura kalkın, teeccüd namazını kılın, yemeğinizi yiyin için.

Ne zamana kadar?

Hattâ yüezzine ibnü Ümmü Mektûm. Abdullah b. Ümmü Mektûm radiyallahu anh ezanı okuyuncaya kadar. O okuyunca sabah ezanını okuyor demektir. O zaman keseceksiniz diye böyle şey yaptı.

Ve lem yekün beynehümâ. Aralarındaki müddet.

İllâ en yenzile hâzâ ve yerkâ hâzâ. Bunların arasındaki mesafe, iki ezan arasındaki mesafe, birisi inip ötekisi çıkıncaya kadardı diyor ama, nereden iniyor nereden çıkıyor, burada elli âyet dediği biraz daha belirgin oluyor.

c. Ehl-i Kitab'tan Farkımız: Sahur

Bir hadis daha okuyayım bu sayfadan.

فَضْلُ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ

السَّحَرِ

An Amr b. Âs radiyallahu anhu enne Rasûlallahi sallallahu aleyhi ve selleme kâle: Faslu mâ beyne sıyâmünâ ve sıyâmü ehli'l-kitâbi ekletü's-sehar.

Revâihul Müslim.

Abdullah b. Amr b. Âs Mısır'ı fetheden komutan *radiyallahu anh.* Oğlu da Abdullah b. Amr b. Âs meşhur fakih sahabedendi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*den şu hadîsi rivayet etmiş.

Bizim orucumuzla ehli kitabın orucu arasındaki fark, ikisini birbirinden ayıran özellik;

Ekletü's-sehar. Seher vaktinde bizim sahur yemeği yememizdir. Demek ki çok önemli, bayağı bir alamet oluyor, ona dikkat etmemiz lazım geliyor.

Evet. Allah Teâlâ hazretleri her işimizi peygamber efendimizin sünnetine uygun yapmaya bizleri muvaffak eylesin.

Sübhâneke lâ ilme lenâ illâ mâ allemtenâ inneke ente'l-alîmü'l-hakîm.

Sübhâne rabbinâ rabbi'l-izzeti ammâ ya-sifûn ve selâmün ale'l mürselin ve'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn.

el-Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün HADİS SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

